

Альгологія, ліхенологія, мікологія, бріологія

Анотований список ліхенізованих та ліхенофільних грибів Чорноморського ботанічного заповідника

ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ ХОДОСОВЦЕВ

ХОДОСОВЦЕВ О.Є., 2012: Анотований список ліхенізованих та ліхенофільних грибів Чорноморського біосферного заповідника. *Чорноморськ. бот. ж.*, Т.8., № 4: 393-400.

Наведено дані про зростання 104 видів ліхенізованих та 7 видів ліхенофільних грибів Чорноморського біосферного заповідника. З них 30 видів виявилися новими для цієї території, 17 видів – виключені зі складу його ліхенобіоти. *Xanthoria monofoliola* S.Y. Kondr. et Karnef. – вперше наводиться для ліхенобіоти України. Для кожного виду вказані ділянки заповідника, де його було знайдено, а саме Івано-Рибальчанська, Волижин ліс, Солонозерна, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут та Потієвка.

Ключові слова: ділянки, Івано-Рибальчанська, Волижин ліс, Солонозерна, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Потієвка

KNODOSOVTSSEV A. YE., 2012: **An annotated list of lichenized and lichenicolous fungi of Black sea biosphere reserve.** *Chornomors'k. bot. z.*, Vol. 8, № 4: 393-400.

The data about 104 species of lichenized and 7 species of lichenicolous fungi of Black sea region are given. 30 from them are new for this territory, 17 – excluded from list of lichen biota of reserve. *Xanthoria monofoliola* S.Y. Kondr. et Karnef. – is a new species for Ukraine. The species are arranged on the reserve areas Ivano-Rybalchansky, Volyzhyn forest, Tendrivska Kosa, Solenoozerny, Yagorlytsky Kut and Potievka.

Keywords: locations, Tendrivska Kosa, Solenoozerny, Potievka, Ivano-Rybalchansky, Volyzhin forest, Yagorlytsky kut

ХОДОСОВЦЕВ А.Е., 2012: **Аннотированный список лишенизированных и лишенофильных грибов Черноморского биосферного заповедника.** *Черноморск. бот. ж.*, Т. 8., № 4: 393-400.

Приведены данные о произрастании на территории Черноморского биосферного заповедника 104 видов лишенизированных и 7 видов лишенофильных грибов. Среди них 30 видов оказались новыми для заповедника, а 17 видов – исключены из состава лишенобиоты заповедника. *Xanthoria monofoliola* S.Y. Kondr. et Karnef. – впервые приводится для лишенобиоты Украины. Для каждого вида указаны участки заповедника, где вид был обнаружен, а именно Ивано-Рыбальчанский, Волижин лес, Солонозерный, Тендровская коса, Ягорлицький Кут и Потиевка.

Ключевые слова: участки, Ивано-Рыбальчанский, Волижин лес, Солонозерный, Тендровская коса, Ягорлицький Кут и Потиевка

Після першого ліхенологічного дослідження лишайників Чорноморського біосферного заповідника [ХОДОСОВЦЕВ, 1995], результатом якого було виявлення на його ділянках 80 видів лишайників, пройшло вже майже два десятиліття. За цей час суттєво змінилися погляди на об'єми виду у певних групах, уточнені діагнози критичних таксонів, розпочалися дослідження ліхенофільних грибів. Протягом перших десяти років ХХІ століття завершені роботи щодо збільшення площ заповідника (додалися ділянки на півострові Ягорлицький Кут та на Тендрівській косі). Розпочалися

дослідження щодо синтаксономії псамофітних лишайникових угруповань [ХОДОСОВЦЕВ та ін., 2011]. Тому постала задача провести повторну інвентаризацію ліхенізованих та ліхенофільних грибів Чорноморського біосферного заповідника.

Матеріали та методи досліджень

Ліхенологічні дослідження проводилися на ділянках Чорноморського біосферного заповідника: Волижин ліс, Тендрівська Коса, Солоноозерна, Івано-Рибальчанська, Ягорлицький Кут, Потіївка протягом 2006-2012 років. Лишайники визначалися за стандартною методикою [SMITH et al., 2009]. Гербарні колекції зберігаються в ліхенологічному гербарії кафедри ботаніки Херсонського державного університету (КНЕР). Назви лишайників та авторів при таксонах подано за *Index fungorum*.

Результати досліджень

За результатами власних досліджень, критичного перегляду гербарного матеріалу та літературних джерел складений список ліхенізованих (104 види) та ліхенофільних (7 видів) грибів Чорноморського біосферного заповідника, які відносяться до 52 родів. 30 видів вперше наводяться для території Чорноморського біосферного заповідника. *Xanthoria monofoliola* S.Y. Kondr. et Karnef. – вперше наводиться для території України. Критичне дослідження гербарного матеріалу (КНЕР) дозволило скласти список із 17 видів ліхенізованих грибів, відсутніх на території заповідника, і тих, що повинні бути виключені зі списку його ліхенобіоти.

Ліхенізовані гриби

- AMANDINEA punctata** (Hoffm.) Coppins & Scheid. (= *Buellia punctata* (Hoffm.) A. Massal.) – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Populus*, *Thymus*) та деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ANARTYCHIA ciliaris** (L.) Körb. ex A. Massal. – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ARTHONIA apatethica** (A. Massal.) Th. Fr. (= *Lecania zinaidae* Oхner) – на гілочках *Halocnemum strobilaceum*: Солоноозерна ділянка, Ягорлицький Кут, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999; BOOM, KHODOSOVTSSEV, 2004].
- ***Arthonia punctiformis** Ach. – на корі (*Rosa*, *Alnus*): Волижин Ліс, Тендрівська коса.
- BUELLIA disciformis** (Fr.) Mudd – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- CALOPLACA lobulata** (Flörke) Hellbom (= *Xanthoria lobulata* (Flörke) De Lesd., *Caloplaca boulyi* (Zahlbr.) M. Steiner & Poelt) – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Populus*, *Rosa*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Caloplaca decipiens** (Arnold) Blomb. & Forssell – на бетоні: Івано-Рибальчанська ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Caloplaca flavocitrina** (Nyl.) H. Oliv. – на ганчірці: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 2008].
- ***Caloplaca crenulatella** (Nyl.) H. Oliv. – на бетоні: Волижин Ліс, Тендрівська коса.
- ***Caloplaca limonia** Nimis & Poelt – на бетоні: кордон на Тендрівській косі.
- ***Caloplaca oasis** (A. Massal.) Szatala – на черепашках: Тендрівська коса.
- Caloplaca pyracea** (Ach.) Th. Fr. (= *Caloplaca holocarpa* pro parte) – на корі (*Populus*) та деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Caloplaca lactea** (A. Massal.) Zahlbr. – на черепашках: Тендрівська коса, Потіївка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Caloplaca obscurella** (Lahm ex Körb.) Th. Fr. – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс.

- Caloplaca phlogina** (Ach.) H. Oliv. (= *Caloplaca citrina* var. *phlogina* (Ach.) Flagey) – на гілочках *Artemisia*: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- ***Caloplaca raesaeneni** Bredk. – на рослинних рештках: Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс.
- Caloplaca saxicola** s. lat. (incl. *Caloplaca tegularis* auct.) – на бетоні: Івано-Рибальчанська ділянка, Тендрівська коса, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Caloplaca skii** Khodos., Vondrák & Šoun – на гілочках *Artemisia*: Тендрівська коса [VONDRAK et al., 2012], Потіївка.
- Caloplaca sterilis** Šoun, Khodos. & Vondrák – на гілочках *Artemisia*: Тендрівська коса [ŠOUN et al., 2011], Потіївка.
- Caloplaca scythica** Khodos. & U. Søchting – на гілочках *Halocnemum strobilaceum*: Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут [ХОДОСОВЦЕВ, 1999, KONDRATYUK & al., 1998].
- Caloplaca syvashica** Khodos., Vondrák et Šoun – на гілочках *Halocnemum strobilaceum*: Солоноозерна ділянка [VONDRAK et al., 2012].
- CANDELARIA concolor** (Dicks.) B. Stein – на корі *Alnus glutinosa*: Волижин ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- CANDELARIELLA aurella** (Hoffm.) Zahlbr. – на бетоні, черепиці: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999, 2005].
- Candelariella kuusamoensis** Ras. – на рослинних рештках: Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- ***Candelariella efflorescens** Harris & Buck – на корі (*Alnus*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс.
- Candelariella xanthostigma** (Ach.) Lettau – на корі: Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999, 2005].
- SETRARIA steppae** (Savicz) Karnef. – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [АНДРІЄНКО та ін., 1992; БЛИК, 1956; БЛИК, ТКАЧЕНКО, 1970; ЛАВРЕНКО, ПОРЕЦЬКИЙ, 1928; ОКСНЕР, 1993; ТКАЧЕНКО, УМАНЕЦЬ, 1993; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- CHAENOTHECA trichialis** (Ach.) Th. Fr. – на корі (*Alnus*, *Quercus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- CLADINA arbuscula** (Wallr.) Hale & W. L. Culb. ssp. **mitis** (Sandst.) Ruoss (= *Cladina mitis* (Sandst.) Hustich, *Cladonia mitis* Sandst) – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995].
- CLADONIA coniocraea** (Flörke) Vain. – на деревині (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia convoluta** (Lam.) Anders – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Волижин Ліс, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia fimbriata** (L.) Fr. – на піску та при основі *Betula*: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [БАЧУРИНА, БОЙКО, 1978; БОЙКО, 1980; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia foliacea** (Huds.) Willd. – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Волижин Ліс, Потієвка [АНДРІЄНКО та ін., 1992; БЛИК, 1956; БЛИК, ТКАЧЕНКО, 1970; ЛАВРЕНКО, ПОРЕЦЬКИЙ, 1928; ОКСНЕР, 1968; ТКАЧЕНКО, УМАНЕЦЬ, 1993; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia furcata** (Huds.) Schrad. (= *Cladonia subrangiformis* Sandst.) – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Волижин Ліс, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia pyxidata** (L.) Hoffm. ssp. **pocillum** (Ach.) Dahl (= *Cladonia pocillum* (Ach.) O. J. Rich.) – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Cladonia subulata** (L.) Weber ex F.H. Wigg. – на піску: Волижин Ліс.

- Cladonia rangiformis** Hoffm. – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Волижин Ліс, Ягорлицький Кут, Потієвка [АНДРІЄНКО ТА ІН., 1992; БЛИК, 1956; БЛИК, ТКАЧЕНКО, 1970; ЛАВРЕНКО, ПОРЕЦЬКИЙ, 1928; ОКСНЕР, 1968; ТКАЧЕНКО, УМАНЕЦЬ, 1993; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Cladonia rei** Schaer. – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***COLLEMA crispum** (Huds.) F. Weber ex F.H. Wigg – на черепашках: Тендрівська коса.
- Collema limosum** (Ach.) Ach. – на лучному ґрунті: Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- ***Collema tenax** (Swartz) Ach. em. Degel. – на черепашках: Тендрівська коса.
- DIPLOSCHISTES muscorum** (Scop.) R. Sant. – на лишайниках з роду *Cladonia*: Івано-Рибальчанська ділянка, Волижин Ліс, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***DIPLOTHOMA pharcidium** (Ach.) M. Choisy – на корі *Populus*: Солоноозерна ділянка.
- EVERNIA prunastri** (L.) Ach. – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Populus*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- FLAVOPARMELIA caperata** (L.) Hale – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- HYPOGYMNIA physodes** (L.) Nyl. – на корі (*Betula*, *Quercus*, *Populus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Hypogymnia tubulosa** (Schaer.) Nav. – на корі (*Betula*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- LECANIA cyrtella** (Ach.) Tr.Fr. – на гілочках *Thymus* та кістках: Тендрівська коса, Ягорлицький Кут [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- Lecania dubitans** (Nyl.) Sm. – на гілочках чагарничків: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995].
- Lecania ephedrae** Elenk. (= *Lecania alexandrae* Tomin) – на корі (*Populus*): Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999; BOOM, KHODOSOVTSSEV, 2004].
- Lecania inundata** (Korb.) M. Mayrh. – на гілочках *Halocnetum strobilaceum*: Ягорлицький Кут [BOOM, KHODOSOVTSSEV, 2004].
- LECANORA allophana** Nyl. – на корі (*Alnus*, *Thymus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Lecanora albescens** (Hoffm.) Branth & Rostr. – на бетоні: Тендрівська коса.
- Lecanora carpinea** (L.) Vainio – на корі: (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Thymus*): Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Lecanora crenulata** Hook. – на бетоні та інкрустованій солями деревині: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Lecanora dispersa** (Pers.) Sommerf. – на бетоні, черепиці: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Lecanora cfr. expallens** Ach. – на корі (*Quercus*): Солоноозерна ділянка.
- Lecanora hagenii** (Ach.) Ach. (= *Lecanora umbrina* (Ach.) A. Massal.) – на корі (*Ephedra*, *Kochia*, *Halocnetum*, *Populus*, *Thymus*) та деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Ягорлицький Кут, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Lecanora saligna** (Schrad.) Zahlbr. – на деревині *Quercus*: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- LECIDELLA elaeochroma** (Ach.) Choisy (= *Lecidella euphorea* (Flörke) Hertel) – на корі (*Alnus*, *Rosa*): Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- LEPRARIA rigidula** (B. de Lesd.) Tønsberg – на корі (*Pyrus*): Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 2011].
- MELANELIXIA glabra** (Schaer.) O. Blanco, A. Crespo, Divakar, Essl., D. Hawksw. & Lumbsch (= *Melanelia glabra* (Schaer.) Essl.) – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].

- Melanelixia glabrata** (Lamy) Sandler & Arup (= *Melanelia glabrata* (Lamy) Essl.) – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Melanelixia subaurifera** (Nyl.) O. Blanco, A. Crespo, Divakar, Essl., D. Hawksw. & Lumbsch (= *Melanelia subaurifera* (Nyl.) Essl.) – на гілочках *Quercus robur*: Солоноозерна ділянка, біля вишки.
- MELANOHALEA exasperatula** (Nyl.) O. Blanco, A. Crespo, Divakar, Essl., D. Hawksw. & Lumbsch (= *Melanelia exasperatula* (Nyl.) Essl.) – на корі (*Betula*): Івано-Рибальчанська ділянка [КОНДРАТЮК, НАВРОЦЬКА, 1992; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- MICAREA denigrata** (Fr.) Hedl. – на деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- MYCOCALICIUM subtile** (Pers.) Szatala – на деревині (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка [КОНДРАТЮК, НАВРОЦЬКА, 1992; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ОРЕГРАФНА rufescens** Pers. – на корі (*Alnus*, *Betula*): Волижин Ліс [КОНДРАТЮК, НАВРОЦЬКА, 1992; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- OXNERIA huculica** S.Y. Kondr. (= *Xanthoria falax* (Hepp.) Arnold) – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- PARMELIA sulcata** Taylor – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Populus*) та деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999], Потієвка.
- PARMELINA quercina** (Willd.) Hale – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [КОНДРАТЮК, НАВРОЦЬКА, 1992; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Parmelina tiliacea** (Hoffm.) Hale – на корі (*Quercus*): Солоноозерна ділянка, Івано-Рибальчанська ділянка.
- ПРОТОПАРМЕЛИОПСИС muralis** (Schreb.) M. Choisy (= *Lecanora muralis* (Schreb.) Rabenh.) – на інкрустованій солями деревині: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- PSEUDOEVERNIA furfuracea** (L.) Zopf – на корі (*Betula*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- PLEUROSTICTA acetabulum** (Neck.) Elix & Lumbsch – на корі (*Betula*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ПНАЕОРФИСЦІА orbicularis** (Neck.) Moberg – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Populus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Волижин Ліс, Ягорлицький Кут, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999; ХОДОСОВЦЕВ, РОМС, 2010].
- Phaeophyscia nigricans** (Flörke) Moberg – на бетоні: Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- PHLYCTIS argena** (Spreng.) Flot. – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- PHYSCIA adscendens** (Fr.) H. Oliv. – на корі (*Betula*, *Quercus*, *Populus*, *Thymus*) та рослинних рештках: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Волижин Ліс, Ягорлицький Кут, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Physcia dubia** (Hoffm.) Lettau – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс, Тендрівська коса.
- Physcia tenella** (Scop.) DC. – на корі дерев: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Тендрівська коса, Волижин Ліс, Ягорлицький Кут, Потієвка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***PHYSCONIA enteroxantha** (Nyl.) Poelt – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка.
- Physconia grisea** (Lam.) Poelt – на корі (*Alnus*, *Populus*, *Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [БАЧУРИНА, БОЙКО, 1978; БОЙКО, 1980; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- PLACYNTHIELLA dasaea** (Stirt.) Tønsberg (= *Saccomorpha dasaea* (Stirton) Khodos.) – на деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- ***Placynthiella icmalea** (Ach.) Coppins & P. James (= *Saccomorpha icmalea* (Ach.) Clauzade & Cl. Roux) – на деревині (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка.

- Placynthiella uliginosa** (Schrad.) Coppins & P. James (= *Saccomorpha uliginosa* (Schrad.) Hafellner) – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- RAMALINA fraxinea** (L.) Ach. – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Ramalina pollinaria** (Westr.) Ach. – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка.
- RINODINA pyrina** (Ach.) Arnold – на гілочках чагарничків (*Kochia*, *Thymus*) та корі дерев (*Quercus*, *Elaeagnus*): Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999], Потієвка.
- Rinodina bischoffii** (Hepp) A. Massal. – на черепашках: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Rinodina sophodes** (Ach.) A. Massal. – на корі (*Alnus*, *Betula*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999], Солоноозерна ділянка.
- SCOLICIOSPORUM chlorococcum** (Stenh.) Vězda – на корі (*Alnus*): Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Scoliciosporum sarothamni** (Vain.) Vězda – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка.
- ***THELOCARPON laureri** (Flot.) Nyl. – на рослинних рештках: Волижин Ліс.
- ***TONINIA sedifolia** (Scop.) Timdal – на ґрунті між черепашками: Тендрівська коса.
- ***TRAPELIOPSIS flexuosa** (Fr.) Coppins & P. James – на деревині *Quercus*: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка.
- VERRUCARIA nigrescens** Pers. – на бетоні та черепиці: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***USNEA hirta** (L.) F.C. Weber ex F. H. Wigg. – на корі (*Quercus*): Івано-Рибальчанська ділянка.
- XANTHOPARMELIA camtschadalis** (Ach.) Hale (= *Xanthoparmelia vagans* auct.) – на піску: Солоноозерна ділянка [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- ***Xanthoparmelia pokornyi** (Körb.) O. Blanco, A. Crespo, Elix, D. Hawksw. & Lumbsch – на піску: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса.
- XANTHORIA ectaneoides** (Nyl.) Zahlbr. – на черепашках: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].
- ***Xanthoria monofoliola** S.Y. Kondr. & Kärnef. – на гілочках приморських чагарничків (*Artemisia*, *Ephedra*): Тендрівська коса.
- Xanthoria parietina** (L.) Th. Fr. – на корі (*Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Populus*, *Ephedra*, *Thymus*, *Artemisia*) та деревині: Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс, Тендрівська коса, Ягорлицький Кут, Потієвка [БАЧУРИНА, БОЙКО, 1978; БОЙКО, 1980; ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999].
- Xanthoria polycarpa** (Hoffm.) Rieber – на корі Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999], Тендрівська коса, Потієвка.

Ліхенофільні гриби

- ***ARTHONIA apotheciorum** (A. Massal.) Almq. – на апотеціях *Lecanora dispersa*, на черепашках: Тендрівська коса.
- ***ATHELIA arachnoidea** (Berk.) Julich – на лишайниках з роду *Physcia*: Івано-Рибальчанська ділянка.
- LICHENODIPLIS lecanorae** (Vouaux) Dyko & D. Hawksw. – на *Lecanora saligna*, на деревині: Тендрівська коса [КОНДРАТЮК та ін., 1999].
- ***PHOMA cladoniicola** Diederich. Kukorouk. et Etayo – на *Cladonia* (*C. rangiformis*, *C. foliacea*), на піску: Солоноозерна ділянка, Ягорлицький Кут [ХОДОСОВЦЕВ, 2009].
- Phoma epiphyscia** Vouaux – на *Physcia adscendens*, на рослинних рештках: Тендрівська коса.

PYRENOCHAETA xanthoriae Diederich – на *Xanthoria monofoliola*, на *Artemisia* та *Ephedra*: Тендрівська коса [ХОДОСОВЦЕВ, 2010].

***XANTHORICOLA physciae** (Kalchbr.) D. Hawksw. – на *Xanthoria parietina*, на *Populus*: Івано-Рибальчанська ділянка, Солонозерна ділянка, Тендрівська коса.

Виключені таксони

Arthonia radiata (Pers.) Ach. – наводився для Волижиного Лісу та Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Лишайник перевизначено як *Arthonia punctiformis*.

Candelariella reflexa (Nyl.) Lettau – наводився з лісових ділянок заповідника [КОНДРАТЮК, НАВРОЦЬКА, 1992; ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Усі зразки під цією назвою відносяться до *Candelariella efflorescens*.

Candelariella vitellina (Hoffm.) Müll. Arg. – лишайник наводився майже з усіх ділянок заповідника [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Зразки відносяться до *Candelariella aurella*.

Caloplaca cerina (Ehrh. ex. Hedw.) Th. Fr. – вид наводився з лісових ділянок заповідника [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Усі зразки відносяться до *Caloplaca pyracea*.

Caloplaca citrina (Hoffm.) Th. Fr. – лишайник був наведений з Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Після ревізії цієї групи зразок отримав назву *Caloplaca flavocitrina*.

Caloplaca flavovirescens (Wulf.) D. Torre et Sarnth. – вид наводився з Тендрівської коси та Ягорлицького Кута [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Зразки відносяться до *Caloplaca crenulatella*.

Caloplaca holocarpa (Hoffm.) Wade – лишайник наводився з різних субстратів на майже усіх ділянках заповідника [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Зразки відносяться до різних таксонів: *Caloplaca raesaenenii*, *C. skii*, *C. pyracea*.

Cetraria aculeata (Schreb.) Fr. – наводився з Івано-Рибальчанської та Солонозерної ділянок та Волижиного Лісу [ХОДОСОВЦЕВ, 1999]. Досліджені зразки (КНЕР) містять норстикову кислоту і відносяться до *Cetraria steppae*.

Cetraria muricata (Ach.) Karnef. – наводився з Волижиного лісу [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999]. Досліджені зразки містять норстикову кислоту і відносяться до *Cetraria steppae*.

Cladonia cenotea (Ach.) Schaer. – наводився з ділянки Волижин Ліс [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999]. Зразки відносяться до *Cladonia subulata*.

Cladonia cornuta (L.) Hoffm. – наводився для Івано-Рибальчанської ділянки [БАЧУРИНА, БОЙКО, 1978]. Лишайник відноситься до *Cladonia subulata*.

Lepraria incana (L.) Ach. – наводився з Солонозерної ділянки [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999]. Дослідження вмісту лишайникових кислот показало, що лишайник відноситься до виду *Lepraria rigidula*.

Leptogium gelatinosum (With.) J.R. Laundon – наводився з Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Лишайник перевизначено як *Collema tenax*.

Neofuscelia ryssolea (Ach.) Essl. – наводився з усіх ділянок Чорноморського заповідника [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999]. Досліджені зразки відносяться до *Xanthoparmelia pokornyi*.

Physcia tribacia (Ach.) Nyl. – наводився з Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995, 1999]. Лишайник перевизначено як *Physcia dubia*.

Squamarina cartilaginea (With.) P. James – наводився з Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Перевизначено як *Protoparmeliopsis muralis*.

Xanthoria calcicola Oхпег – лишайник наводився з Тендрівської коси [ХОДОСОВЦЕВ, 1995]. Перевизначено як *Xanthoria ectaneoides* [ХОДОСОВЦЕВ, 1999].

Подяки

Автор висловлює вдячність С. Кондратюку за визначення *Xanthoria monofoliola*, дирекції Чорноморського біосферного заповідника за можливість проведення досліджень на його ділянках, а також незмінним учасникам травневих експедиційних виїздів професорам І. Костікову, І. Мойсієнку, В. Поліщуку, доцентам В. Бойко, І. Будзанівській, В. Джаган, О. Сенчилу, Ю. Ходосовцевій. Особлива подяка інспекторам

заповідної справи І. та Л. Сидоренкам за створення сприятливих умов для роботи на Солоноозерній ділянці.

Список літератури

- АНДРІЄНКО Т.Л., КОФМАН Й.Ш., УМАНЕЦЬ О.Ю., ЯКУШИНА Л.Я. Розподіл рослинності та її антропогенні зміни на Івано-Рибальчанській ділянці Чорноморського біосферного заповідника // Укр. ботан. журн. – 1992. – Т.49, №2. – С. 22-26.
- БОЙКО М. Ф. Моховий покрив у фітоценозах пустельного степу Чорноморського заповідника АН УРСР // Укр. ботан. журн. – 1980. – Т. 37, №2. – С. 149-153.
- БЛИК Г.І. Рослинність нижнього Придніпров'я. – К.: В-во АН УРСР, 1956. – 178 с.
- БЛИК Г.І., ТКАЧЕНКО В.С. Рослинність урочища Потіївка Чорноморського державного заповідника // Укр. ботан. журн. – 1970. – Т. 27, № 4. – С. 491-496.
- ЛАВРЕНКО Є., ПОРЕЦЬКИЙ Л. Рослинність Челбаського і Іванівського масивів та Кінбурнської коси нижньодніпровських пісків // Мат. охорони природи на Україні. – 1928. – Вип. 1. – С. 127-177.
- КОНДРАТЮК С.Я., АНДРІАНОВА Т.В., ТИХОНЕНКО Ю.Я. Вивчення різноманітності мікобіоти України (ліхенофільні, септорієві та пукцинієві гриби). – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 112 с.
- КОНДРАТЮК С. Я., НАВРОЦЬКА І. Л. Нові та рідкісні види ліхенофлори України // Укр. ботан. журн. – 1992. – Т. 49, № 4. – С. 56-61.
- ОКСНЕР А.М. Флора лишайників України. – К.: Наук. думка, 1993. – Т. 2. – Вип. 2. – 544 с.
- РОМС О.Г., ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Рід 176. Феофісія – Phaeophyscia Moberg. – В кн. А.М. Окснер. Флора лишайників України. Т. 2, вип. 3. – К.: Наук. думка, 2010. – С. 300–317.
- ТКАЧЕНКО В.С., УМАНЕЦЬ О.Ю. Фітоценотична характеристика Солоноозерної ділянки Чорноморського біосферного заповідника (Херсонська обл., Україна) // Укр. ботан. журн. – 1993. – Т. 50, № 2. – С. 14-23.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Лишайники Чорноморського біосферного заповідника // Укр. ботан. журн. – 1995. – Т. 52, № 5. – С. 696-702.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Лишайники причорноморських степів України. – Київ: Фітосоціоцентр, 1999 – 236 с.
- ХОДОСОВЦЕВ А.Е. Род *Candelariella* (Candelariaceae, Lecanogales) юга Украины // Новости систематики низших растений. – 2005. – Т. 39. – С. 82-96.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Нові для України види лишайників з півдня степової зони України // Укр. ботан. журн. – 2008. – Т.65, № 2. – С. 234-241.
- ХОДОСОВЦЕВ А.Е. *Pyrenochaeta xanthoriae* Diederich – новий для України вид ліхенофільного гриба // Чорноморськ. бот. ж. – 2010. – Т. 6, N 2. – С. 280-281.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Рід 187. Лепрарія – *Leprraria* Ach. nom. cons // В кн. А.М. Окснер. Флора лишайників України. – К.: Наук. думка, 2010. – С. 411-425.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є., БОЙКО М.Ф., НАДЕІНА О.В., ХОДОСОВЦЕВА Ю.А. Лишайникові та мохові угруповання нижньодніпровських арен: синтаксономія та індикація дефляційних процесів // Чорноморськ. бот. журн. – 2011. – Т. 7, № 1. – С. 44-66.
- ХОДОСОВЦЕВ О.Є., УМАНЕЦЬ О.Ю. *Phoma cladoniicola* Diederich, Kosourk & Etayo – новий для України вид ліхенофільного гриба з Олешківських пісків // Чорноморськ. ботан. журн. – 2009. – Т.5, № 2. – С. 273-275.
- BOOM P. VAN DEN, KHODOSOVTSSEV A.YE. Notes on *Lecania* in Eastern Europe and Central Asia // Graphis Scripta. – 2004. – Vol. 16, N 1. – P. 1-10.
- SMITH C.W., ARTROOT A., COPPINS B.J., FLETCHER A., GILBERT O.L., JAMES P.W., WOLSELEY P.A. The Lichens of Great Britian and Ireland. – London, 2009. – 1046 p.
- SOUN J., VONDRÁK J., SOCHTING U., HROUZEK P., KHODOSOVTSSEV A., ARUP U. Taxonomy and phylogeny of the *Caloplaca cerina* group in Europe // The lichenologist. – Vol. 43, N 2. – P. 113-135.
- VONDRÁK J., KHODOSOVTSSEV A., ŠOUN J., VONDRÁKOVA O. Two new European species from the heterogeneous *Caloplaca holocarpa* group (Teloschistaceae) // The Lichenologist. – 2012. – Vol. 44, N 1. – P. 73-89.

Рекомендує до друку
М.Ф. Бойко

Отримано 24.11. 2012 р.

Адреса автора:

О.Є. Ходосовцев
Херсонський державний університет
вул. 40 Років Жовтня, 27
Херсон 73000,
Україна
e-mail: khodosovtsev@i.ua

Author's address:

A.Ye. Khodosovtsev
Kherson State University
27, 40 Rokiv Zhovtnya str.
Kherson 73000,
Ukraine
e-mail: khodosovtsev@i.ua